

met twee vroegere bestuursleden bijeen en van dit viertal (ir. A. J. van der Steur, ir. W. van Tijen¹, G. Westerhout en ir. H. T. Zwiers) ging het advies naar alle architecten uit, zich wel bij de Kultuurkamer te melden, zij het onder uitdrukkelijk protest. Dit advies werd gegeven onder de indruk van het ineenzakken van het verzet der toneelspelers. Men was bovendien bevreesd dat na Eibink ook vele anderen gearresteerd zouden worden. Van belang was voorts dat men wist dat het Episcopaat aan de katholieke architecten had doen weten dat dezen niet actief aan de Kultuurkamer mochten medewerken maar zich wel het lidmaatschap mochten laten aanleunen. Tenslotte meende men te weten dat talrijke architecten niet bereid waren, met een weigering hun eigen bestaan en dat van hun medewerkers op het spel te zetten. 'Men kan niet ontkennen', aldus de architect Jac. Bot, 'dat het advies bij een niet onbelangrijk deel der architecten met een gevoel van opluchting werd ontvangen.'² Het werd door de als progressief bekende architectengroep 'De 8' (die buiten de bond gestaan had) overgenomen.

Maar er rees verzet. Enkele meer weerbaren, onder wie de jonge architect Koen Limpert, staken de hoofden bijeen en besloten, collectief te weigeren als men in totaal tweehonderd architecten kon vinden die bereid waren, 'neen' te zeggen. Men vond er tachtig; daarmee was de actie mislukt. Enkele maanden later weigerden evenwel talrijke architecten de Ariërverklaring in te vullen die hun door de Kultuurkamer toegezonden werd. Daardoor werd, aldus weer Bot, 'het gebroken front enigermate hersteld.'³

De leden van de Nederlandse Kring van Beeldhouwers kwamen, vermoedelijk in de tweede helft van maart, in het Stedelijk Museum te Amsterdam bijeen om zich over hun houding te beraden. Het werd, aldus L. P. J. Braat, penningmeester van de kring,

'een bewogen, ja dramatische vergadering . . . Enkelens drongen aan op een tactisch optreden, hetgeen dus neerkwam op het lidmaatschap van de *Kultuurkamer* . . . Gerrit van der Veen (wij hadden hem tot dan toe een stille, bescheiden, zelfs wat saai jongeman gevonden) toonde zich in die vergadering een zelfbewust, taai strijder tegen de gedwongen aanmelding . . . Temidden van een verward tumult, gedeeltelijk veroorzaakt door de redelijke stemmen der bezadigden die, als steeds en overal ter wereld, opkwamen voor een compromis, verlieten Gerrit van der Veen, Hildo Krop, Fred Carasso . . . en ik de zaal. Ik had

¹ Ir. W. van Tijen had in 1940 zijn werk als architect bij de Fokkerfabrieken, waar zijn broer, ir. J. E. van Tijen, onderdirecteur was, neergelegd, aangezien hij de uitvoering van Duitse opdrachten niet wilde bevorderen. W. van Tijens werk was toen overgenomen door de architect B. Merkelbach, een van de voormannen van 'De 8'. ² Jac. Bot in 'Kunst en verzet', VI, p. 17. ³ A.v., p. 22.